

Aalborgåtagandena

för en hållbar stadsutveckling

INNEHÅLL

Aalborgøtagandena för en hållbar stadsutveckling	3
Bakgrund kring aalborgøtagandena	3
Umeå kommun	3
Lägesbeskrivning för Umeå	3
1. STYRNING OCH FÖRVALTNING	3
2. LOKAL STYRNING I RIKTNING MOT HÅLLBARHET	4
3. NATURLIGA GEMENSAMMA NYTTIGHETER	5
4. ANSVARSFULLA KONSUMTIONSMÖNSTER OCH VAL AV LIVSSTIL	8
5. PLANERING OCH STADSBYGGNAD	9
6. BÄTTRE FRAMKOMLIGHET, MINDRE TRAFIK	10
7. LOKALA HÄLSOFRÄMJANDE INSATSER	12
8. LIVSKRAFTIG OCH HÅLLBAR LOKALEKONOMI	15
9. JÄMLIKHET OCH SOCIAL RÄTTVISA	15
10. LOKALT OCH GLOBALT	17

Aalborgåtagandena för en hållbar stadsutveckling

Umeå kommun undertecknande i augusti 2007 Aalborgåtagandena. Därmed tar kommunen ett helhetsgrepp på arbetet med en hållbar utveckling. Aalborgarbetet ska samla och strukturera kommunens pågående arbete med hållbar utveckling och redan beslutade mål och program, exempelvis miljö- och folkhälsomål.

Genom arbetet med Aalborgåtagandena tar Umeå kommun ett steg närmare målet hållbar utveckling. Uppföljning kommer att göras i kommunens Livsmiljöbokslut, som ska ges ut en gång per mandatperiod.

Det började vid toppmötet i Rio

Den egentliga starten för Aalborgåtagandena var toppmötet i Rio 1992, som följdes av flera viktiga politiska strategiska beslut. Lissabonstrategin, ”Från deklaration till handling” är det Europeiska initiativet för en hållbar utveckling som sedan konkretiserades i danska Aalborg 2004.

Staden Aalborg har det officiella uppdraget att hålla ihop arbetet och att sprida information, bland annat via den officiella hemsidan www.aalborgplus10.dk. I ett första skede ska kommunen ta fram en nulägesbeskrivning, som Umeå nu gjort, för att visa hur långt arbetet kommit med att förverkliga deklarationens 50 åtaganden. När lägesrapporten har presenterats ska ett lokalt handlingsprogram tas fram.

Umeå kommun – en snabbväxare

Umeå kommun tillhör de kommuner i landet som har den största befolkningstillväxten. Sedan 1975 har folkmängden ökat med ca 36 500 personer eller ca 50 procent och uppgick till ca 111 800 invånare vid årsskiftet 2007/2008.

Under den senaste 10-årsperioden har den genomsnittliga årliga ökningen varit ca 900 personer och antalet arbetstillfällen har ökat i motsvarande grad. Prognosen för perioden 2008-2014 visar på en fortsatt befolkningstillväxt med ca 800 invånare per år. Antalet inskrivna studenter vid de två universiteten har ökat från ca 10 000 i slutet av 1970-talet till ca 29 000 i nuläget.

Lägesbeskrivning för Umeå

Nulägesbeskrivningen har tagits fram i ett brett samarbete mellan tjänstemän från kommunens förvaltningar och bolag. Den redovisar vad som övergripande gjorts och pågår inom respektive åtagande.

1. Styrning och förvaltning
2. Lokal styrning i riktning mot hållbarhet
3. Naturliga gemensamma nyttigheter
4. Ansvarsfulla konsumtionsmönster och val av livsstil
5. Planering och stadsbyggnad
6. Bättre framkomlighet, mindre trafik
7. Lokala hälsofrämjande insatser
8. Livskraftig och hållbar lokalekonomi
9. Jämlikhet och social rättvisa
10. Lokalt till gånge

1. STYRNING OCH FÖRVALTNING

Vi åtar oss att vitalisera våra beslutsprocesser genom ökad deltagandemokrati. Vi kommer därför att arbeta för att:

1.1 vidareutveckla en gemensam långsiktig vision för en hållbar kommun

Umeå kommuns övergripande mål säger att kommunen ska samverka över alla gränser för att skapa god välfärd, långsiktig hållbarhet, hög attraktivitet och tillväxt med målet att nå 200 000 medborgare senast år 2050. ”Vi vinner i Umeå” uttrycker visionen att kommunens alla intressenter ska uppleva att de vinner på att bo och verka i Umeå. Det gäller våra medborgare, studenter, näringsliv, föreningsliv och så vidare. Umeå ska förstärka sin ställning som en av Sveriges främsta kvalitetskommuner. ”Vi vinner i Umeå” uttrycker målet att alla ska uppleva att de vinner på att bo och verka i Umeå. Mål, ansvar och befogenheter ska följas åt och vara tydligt kommunicerade i verksamheten. Måluppfyllelsen ska årligen redovisas i form av kvalitet och produktivitet. Personalpolitiken ska främja goda arbetsresultat, medarbetarnas hälsa och känsla av sammanhang. Verksamhetsutvecklingen ska präglas av medskapande, kreativitet, tillåtlighet och ansvarstagande. Miljöcertifiering ser Umeå kommun som ett ändamålsenligt instrument för att systematiskt arbeta med att förbättra miljöprestandan i kommunens organisation.

En utvecklingsdialog har påbörjats för att, i samråd med andra samhällsaktörer, formulera gemensamma övergripande strategier för Umeås fortsatta utveckling. Kommunen har för avsikt att ta fram en strategi för en hållbar kommun.

En faktor av stor vikt för att skapa en hållbar kommun är ett livskraftigt och mångfacetterat kulturliv sett i ett större perspektiv, vilket innebär att vi även inkluderar sport och fritid och livsmiljö i arbetet. Umeå kommun har därför beslutat att satsa för att bli Europas Kulturhuvudstad 2014.

1.2 bygga upp deltagande och kapacitet för hållbar utveckling i lokalsamhället och i den kommunala förvaltningen

Kommunen arbetar målinriktat med att engagera medborgarna i arbetet med hållbar utveckling och satsar på många kommunikationskanaler, bland annat webben, för att öka

¹ Ett förslag om att kommunens tillväxtnål för år 2050 ska vara 200 000 medborgare håller på att utredas.

möjligheterna att delta. Dagliga uppdateringar av nyheter görs på webben. Kommunen har också infört terminaler där medborgarna kan söka information och service, ställa frågor och lämna synpunkter om allt som rör kommunen. Veckoannonser i lokaltidningarna och nyhetsblad som delas ut på strategiska platser är också viktiga i kommunikationen.

Som ett led i arbetet med hållbar utveckling har Umeå universitet i samarbete med Umeå kommun arrangerat vetenskapsluncher där allmänheten inbjudits till föredrag om hållbar utveckling. Olika forskare vid universitetet har redovisat sina rön inom olika områden med koppling till Aalborggätandena. Planer finns för att under våren 2009 fortsätta med liknade arrangemang.

1.3 inbjuda alla delar av lokalsamhället att delta på ett effektivt sätt i beslutsfattande

Umeåbornas delaktighet betraktas som en viktig faktor i utvecklingsarbetet. Medborgarnas delaktighet tillgodoses på flera sätt, bland annat genom ett inledande dialogförfarande i samband med bebyggelseutveckling. I kommunen finns ett antal medborgarråd, till exempel för pensionärer, handikappade och ungdomar. Kommunen har också anställt fyra ungdomar med särskild uppgift att kritiskt granska demokratiska processer och ifrågasätta invanda traditioner.

Umeå kommun utsågs till Sveriges kvalitetskommun 2005 och anser det viktigt att skapa så goda möjligheter som möjligt för medborgarna att skaffa sig information i kommunala angelägenheter. Kommunfullmäktiges och flera nämnders sammanträden är därför öppna för allmänheten. Som ett led i kvalitetsarbetet arbetar kommunen målinriktat för att utveckla IT-stödet. År 2006 utsågs Umeå kommun till årets IT-kommun.

Kommunen använder IT för att på olika sätt informera och involvera medborgarna i kommunens arbete. Exempel på detta är användandet av Google Earth för att presentera stadsutvecklingsplaner på ett illustrativt sätt. Fritidskontoret använder E-dialog för att kommunicera sitt förslag om Vision 2010 med föreningsliv och allmänhet. Webaserade dialoger har förts med ungdomar.

1.4 göra våra beslut öppna och transparenta med tydligt ansvar

Kommunwebben är ett viktigt instrument för det kontinuerliga arbetet med öppenhet. Protokoll från kommunfullmäktiges, kommunstyrelsens och flertalet nämnders sammanträden finns på webben. Kommunfullmäktiges sammanträden sänds via webb-tv, webbradio och lokalradio. Kommunen har också för avsikt att utveckla en samlad struktur för hur protokoll och föredragningslistor ska presenteras på webben.

En kommunikationshandbok har tagits fram där det starkt poängteras att kommunens olika texter ska vara utformade så att de flesta medborgare ska kunna ta del av dem. Ett utvecklingsarbete har dessutom inletts med att se över utformningen av verksamhetsplaneringsprocessen och dess dokument med syfte att förbättra begripligheten såväl inom kommunorganisationen som hos medborgarna. Umeå kommun satsar mycket på att underlätta kommunikationen via massmedierna. Pressmeddelanden skickas ut och presskonferenser hålls direkt efter nämnders och styrelsers sammanträden.

1.5 arbeta effektivt och i partnerskap med angränsande kommuner, andra städer och andra nivåer i samhällsorganisationen

Umeå kommun är involverad i många samarbeten, partnerskap och nätverk. Union of Baltic Cities (UBC), Umeå Regionen, Bio Fuel Region (BFR), E12-alliansen. Umeå kommun fick goda omdömen av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) i en utvärdering inför utmärkelsen av kvalitetskommun år 2007. Där konstateras att Umeå positionerat sig som en av landets bästa kommuner då det gäller omvärldsspaning, samverkan och att söka projekt. Kommunen ser en bred samverkan som en framgångsfaktor för kommunens utveckling.

2. LOKAL STYRNING I RIKTNING MOT HÅLLBARHET

Vi åtar oss att genomföra effektiva ledningsrutiner från formulering via genomförande till utvärdering. Vi kommer därför att arbeta för att:

2.1 stärka lokal Agenda 21 eller andra processer för hållbarhet och får dem att genomsyra kommunernas kärnverksamheter

Verksamheten i Umeå kommun styrs av policys, planer, program och strategier. I kommunens översiktsplan från 1998 anges en vision för hållbar utveckling:

”Det framtida Umeå måste på ett bättre sätt än idag planeras i samklang med naturens förutsättningar. Förutsättningar för en god livskvalitet ska skapas och umebornas hälsa och säkerhet ska sättas i främsta rummet i kommunens planering. Agenda 21, med sina långsiktiga mål om en hållbar utveckling, är en utgångspunkt i planeringen för det framtida Umeå. Viktigt för utvecklingen är bushållning med naturresurser, minskade utsläpp av skadliga ämnen, bibehållande av biologisk mångfald och rättvist fördelade resurser. De ekonomiska och sociala aspekterna är också viktiga för Umeås utveckling. Möjligheter till ökad delaktighet som stärker demokratin måste också skapas.”

Översiktsplanens målformulering för hållbar utveckling togs fram i nära anknytning till arbetet med Agenda 21. Genom åren har en omfattande verksamhet med Agenda 21 som bas bedrivits såväl internt inom förvaltningarna som utåt mot medborgarna. Idag finns ingen speciell Agendagrupp då frågorna om hållbar utveckling ingår som en naturlig del i all verksamhet i kommunen. Olika forum har skapats för att föra dialog kring hållbar utveckling och Agenda 21. Exempel på detta är miljöstrategigruppen, hälsorådet och aalborgarbetet.

Ett fokus för Agenda 21-arbetet har varit skolan. Detta har resulterat i att 20 skolor/förskolor fått Håll Sverige Rents utmärkelse Grön Flagga. Skolledningen har beslutat att samtliga skolor och förskolor senast 2010 ska ha anmält sig till myndigheten för skolutveckling för utmärkelsen "Skola för hållbar utveckling". Av Världsnaturfondens 10 modellskolor i Sverige finns två i Umeå. Dessa kommer att bli förebilder för arbetet med hållbar utveckling.

2.2 skapa en integrerad styrning för hållbarhet som bygger på försiktighetsprincipen och tar hänsyn till EU:s tema inriktade strategi för stadsmiljön

I Umeå kommun finns inget generellt förhållningssätt till försiktighetsprincipen utan den tillämpas idag i vissa specifika fall exempelvis elektromagnetiska fält och giftfri miljö.

Umeå kommuns mål är att;

- vid all nybebyggelse av bostäder och lokaler ska elanläggningarna utföras med 5-ledarssystem. Och senast år 2012 vid större ombyggnationer av skolor och förskolor installeras 5-ledarsystem.
- Senast år 2012 ska inga gifter förekomma som påverkar miljön eller hälsan för barn på skolor, förskolor, lekplatser och idrottsytor
- Senast år 2025 är de förorenade områden som enligt rådande kunskapsläge innebär mer än en måttlig risk för människors hälsa och miljön undersökta och vid behov åtgärdade.

Alla umebor är i olika grad berörda av exponering för elektromagnetiska fält, då dessa uppkommer i anknytning till verksamheter och processer som använder elektrisk ström. Kommunen rekommenderar att stor försiktighet iakttas då det gäller alla typer av strålning, vilket med försiktighetsprincipen innebär att exponering för magnetfält ska minskas generellt.

Samhällsbyggnadskontoret kartlägger riskerna med elektromagnetiska fält i exempelvis skolor och förskolor. Det finns enkla åtgärder för att förebygga exponeringen för elektromagnetiska fält. Därför är det angeläget att gå ut med denna information till allmänheten.

2.3 ställa upp mål och tidsplaner inom ramen för Aalborg-åtagandena och skapa och tillämpa den särskilda Ålborguppföljningen

Umeå kommun har genom att underteckna Aalborgåtagandena förbundit sig att genomföra de åtaganden som de medför. Kommunen har för avsikt att med utgångspunkt i denna nulägesbeskrivning snarast påbörja arbetet med att systematisera och ta fram ett handlingsprogram utifrån åtagandenas tio målområden. Umeå kommun avser i enlighet med åtagandena också regelbundet följa upp och återrapportera framsteg både

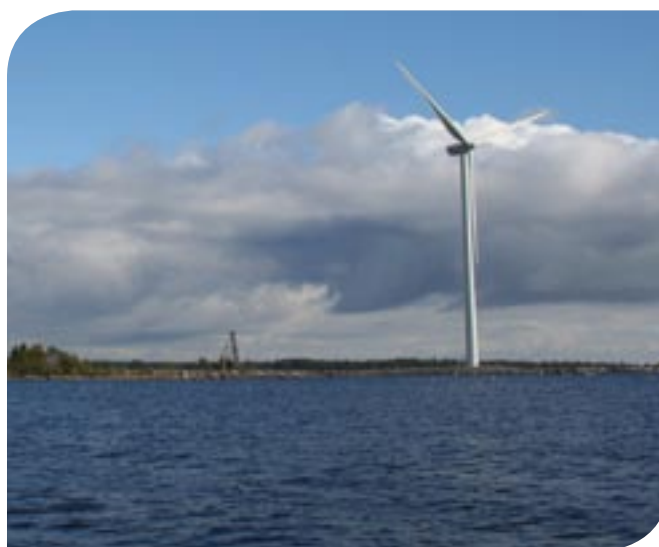
till våra medborgare och till Europeiska städernas kampanj för en hållbar stadsutveckling.

2.4 hållbarhetsfrågorna intar en central plats i stadens beslutsprocesser och att resursfördelningen bygger på starka och breda hållbarhetskriterier

En översyn av kommunens budget- och verksamhetsplaneringsprocess pågår där intentionen är att tydligare integrera hållbarhetsfrågorna i kommunens ledningssystem. I arbetet granskas bland annat kommunens beslutsprocesser och medborgarnas möjlighet till påverkan och insyn av externa experter. 2006 genomfördes ett första Livsmiljöbokslut som sedan legat till grund för fortsatt arbete med hållbar utveckling bland annat inom det sociala området. Sedan lagen om god ekonomisk hushållning blev tillämplig 2005 har kommunen anpassat sina styrregler efter lagens innebörd om långsiktighet med mera

2.5 samarbeta med Europeiska städernas kampanj för en hållbar stadsutveckling och dess nätverk för att följa upp och utvärdera de framsteg vi gör mot våra delmål för hållbarhet

Umeå kommun deltar i en rad olika nätverk, bland andra Union of Baltic Cities och Nordic-Baltic Aalborg Commitments network, och avser att i enlighet med Aalborgåtagandena samarbeta med Europeiska städernas kampanj för en hållbar stadsutveckling för att följa upp och utvärdera de framsteg vi gör mot våra delmål för hållbarhet.

3. NATURLIGA GEMENSAMMA NYTTIGHETER

Vi åtar oss att ta vårt ansvar för att skydda, bevara och säkra en rättvis tillgång till naturliga gemensamma nyttigheter. Vi kommer därför att arbeta för att:

3.1 minska konsumtionen av primärenergi och öka andelen förnyelsebara energikällor

Umeå kommuns mål inom energiområdet är följande:

- År 2012 ska förbrukningen av elenergi per invånare exklusive tillverkningsindustrin ha minskat med 12 % jämfört med år 2001.

- År 2012 ska elförbrukningen per bruttoregionprodukt i tillverkningsindustrin ha minskat jämfört med år 2001.
- År 2012 ska användningen av eldningsolja ha minskat med 40 % jämfört med år 1990.
- År 2025 ska det sammanlagda utsläppet av koldioxid från fossila bränslen ha minskat med 50 % jämfört med utsläppt mängd år 1990.
- År 2009 är energibehovet för uppvärmning och varmvatten vid nybyggnationer maximalt 90 kWh/m² golvarea (A_{temp}) för flerfamiljshus och 100 kWh/m² golvarea (A_{temp}) för enfamiljshus.

Umeås energiförsörjning ska genomsyras av ett helhetstänkande och utgå från förnybara energikällor. Så lyder Umeå kommuns vision inom energiområdet och som finns i ”*Energiprogram för hållbar utveckling*”. Kommunens strategier för arbete med energi och klimat är följande:

- Kommunen ska främja introduktion och utbyggnad av miljöanpassad energiteknik.
- Kommunen ska aktivt arbeta med information och rådgivning för miljöanpassad och resurssnål energianvändning.
- Kommunen ska planera så att förutsättningar ges för en effektivare energianvändning genom att samlalisera bebyggelseområden, service och arbetsplatser.
- Kommunen ska verka för att nya områden och områden som idag är el- eller oljeuppvärmda ansluts till fjärrvärme eller annan lokalt, miljöanpassad producerad värme.
- Kommunen ska aktivt arbeta för en övergång till förnybara energikällor, bättre energihushållning och energieffektivisering.

I Umeå kommuns miljömål för Begränsad klimatpåverkan anges kommunens målsättningar för minskad el- och oljeanvändning. Se åtagandet 10.

Umeå kommun arbetar på flera olika sätt för att öka andelen förnybara energikällor och minska konsumtionen av el. Umeå har ett väl utbyggt fjärrvärmenät, som drivs av det kommunala bolaget Umeå Energi AB. Förutom nybyggnation har ca 500 villor per år anslutits till fjärrvärmen under de senaste fyra åren. De uppvärmningsformer som byggs bort är främst el- och oljeuppvärmning. Ny produktionskapacitet

för värme och el byggs ut. Under 2006 togs en biopanna på 25 MW i drift och under 2008 kommer en ny stor kraftvärmepanna tas i drift på sammanlagt 105 MW. Dessa åtgärder kommer så gott som helt ta bort den oljeandel som tidigare funnits i värmeproduktionsmixen.

Förutom den stora satsningen på fjärrvärme arbetar kommunen också för att på olika sätt öka andelen förnybara energikällor. Här kan bland annat nämnas utbyggnad av sex nya vindkraftverk, övergång från direktverkande el och oljepannor till värmepumpar där fjärrvärmeanslutning inte är möjlig. Planer finns också på att bygga ett stort bostadsområde på Ön energisnålt.

Umeå kommun förfogar över 25 % av fallrättigheterna i Stornorrfors kraftverk, vilket ger tillgång till ren och förnybar elenergi.

Industrin arbetar intensivt med att effektivisera sin energianvändning och minska sitt beroende av olja. Exempel på detta är SCA Packaging AB, som minskat sin oljeförbrukning väsentligt genom att övergå till biobränsle samt installera nya barkpressar och värmeväxlare. Volvo Lastvagnar har ersatt oljebaserad uppvärmning av lokaler med fjärrvärme och räknar med att om något år vara helt fri från utsläpp av fossil koldioxid. Norrmejerier har blivit praktiskt taget självförsörjande på energi genom att satsa på biogas från en anläggning där vassle rötas.

Umeå kommun ingår i BioFuel Region vars syfte är att bli världsledande region i omställningen till biodrivmedel och nya produkter från förnybara råvaror. Kommunen har beslutat om en avsiktsförklaring för medlemskapet i BioFuel Region.

Kommunen har en tjänst för energirådgivning som främst vänder sig till allmänheten. Numera ingår även energikartläggning i kommunens miljötillsyn på företag. Syftet är att göra företagen uppmärksamma på energieffektivisering och energianvändning.

3.2 förbättra vattenkvaliteten, spara vatten och använda vatten mer effektivt

Det övergripande målet för Umeås dricksvattenförsörjning är att den ska vara tillräcklig, säker och uthållig för alla medborgare. Umeås miljömål för Grundvatten av god kvalitet är:

- Senast år 2012 är grundvattentillgångar av högt värde skyddade från exploatering med risker, t ex industrier och stora bostadsområden för påverkan på grundvattnet.
- Senast år 2012 är konfliktpunkter mellan grundvattentillgångar av högt värde utredda och vid behov åtgärdade.

I Umeås miljömål är ett av kommunens tre profilmråden Umeås goda dricksvatten och med detta menas:

”Norrlands grundvattentillgångar håller hög klass och vi har särskilt goda förutsättningar att leverera dricksvatten av högsta kvalitet. Vi ska därför skydda våra tillgångar på grundvatten och utveckla resursen i en värld där tillgången på rent dricksvatten blir allt sämre. Dricksvatten som varumärke och resurs blir känt för våra medborgare såväl i Umeå som i övriga landet”

Umeå är lyckligt lottat då det gäller tillgång på dricksvatten. Trots detta anser kommunen att det är viktigt att hushålla med vattnet och skapa garantier för att det även i framtiden ska finnas grundvatten av hög kvalitet och tillräcklig mängd. För kommunens vattentäkter finns skyddsområden och föreskrifter fastställda för att trygga nuvarande och framtida

dricksvattenförsörjning. Dricksvattnet kontrolleras genom huvudmannens egenkontroll. Miljö- och hälsoskydds nämnden har ansvaret för myndighetstillsynen och den offentliga kontrollen.

Kommunen kommer under 2008 att ta fram en vattenförsörjningsplan för att skapa en helhetsbild över kommunens dricksvattenförsörjning och bland annat identifiera möjliga placeringar av en reservvattentäkt.

I kommunen finns tre s.k. EU-bad, Nydala, Bettnesand och Ljumviken, där prov tas enligt EU-direktiv. Vattenkvaliteten håller en hög standard. Umeås sjöar och vattendrag undersöks fortlöpande. Resultaten visar att övergödning inte är något stort problem fränsett i ett mindre antal sjöar där förhöjda halter av näringsämnen och algblooming förekommer. För Ume-/Vindelälven finns ett samordnat recipientkontrollprogram, som finansieras av verksamhetsutövare och kommuner vars avloppsreningsverk har sina utsläpp i älvarna.

3.3 främja och öka den biologiska mångfalden och utvidga och vårda utpekade naturområden och grönområden

Umeå kommuns mål för ett rikt växt- och djurliv är att;

- År 2010 är förlusten av biologisk mångfald hejdad och arter försvinner inte från Umeås flora och fauna.

Umeå kommuns miljömål för gröonstruktur är att;

- Senast år 2012 ska grönstrukturen vara utvecklad i befintlig bebyggelse genom tillskapande av nya grönområden och gröonstråk eller utveckling av befintliga grönområden. Nya områden som planeras och byggs har parker, lekplatser, ytor för spontanidrott och lättillgängliga mötesplatser för alla åldrar.

Inom Umeå kommun finns det en rik variation av naturområden bestående av barrskog, våtmarker, sjöar, slättlandskap samt sex mil lång och flikig landhöjningskust.

Slätten kring Umedeltat och odlingsmarkerna längs Umeälven är viktiga sammanhängande öppna områden med viktiga naturvärden och stort värde för landskapsbilden. Slätten är tillsammans med deltat en viktig rastplats för flyttfåglar och finns upptaget på den s.k. CW-listan (Ramsar Convention on Wetlands) över värdefulla våtmarker och ingår även i ett större Natura 2000-område. Det finns 20 naturreservat som omfattar skogar, våtmarker och kusthabitat. Två av reservaten är kommunala, Grössjön och Strömbäck-Kont.

Umeälven med sina lövrika sluttningar, grunda bottnar

och bäckraviner har ett mycket stort värde för den biologiska mångfalden. Älvstråket är också ett viktigt rekreationsområde för Umeåborna.

Grönskan i Umeå, "Björkarnas stad", är en viktig del av stadens själ. Parkerna, stadstråden, vattnet och skogen i stadens närhet är nödvändiga för såväl det sociala livet i staden som för stadens biologiska mångfald och kulturella identitet.

Hösten 2007 påbörjades ett arbete med att uppdatera och komplettera en ny grönplan för Umeå. Beskrivningen av naturvärden har kompletterats och analyserats ur ett stadsekologiskt perspektiv. Samordning av sociala värden och naturvärden är en viktig del i arbetet med grönplanen, som är ett viktigt underlag för den översiktliga planeringen.

3.4 förbättra jordkvaliteten, bevara ekologiskt produktiv mark och främja ett hållbart jord- och skogsbruk

Umeå kommuns miljömål för Levande skogar är att;

- Senast år 2012 ska de skogsområden med höga sociala värden skötas så att rekreations-, natur- och friluftsvärden bevaras och utvecklas.

Med höga sociala värden menas skogar nära tät bebyggelse vars främsta funktion är att den nyttjas av tätortens befolkning och skogar med höga rekreationsvärden som har betydelse för lokal utveckling.

Umeå kommuns miljömål för Ett rikt odlingslandskap är att;

- Arealen brukad jordbruksmark ska inte minska jämfört med 2005 års nivå.
- Skyddsvärda betesmarker i hävd ska öka.
- Senast år 2012 ska minst 30 % av den brukade jordbruksarealen odlas certifierad ekologiskt och 15 % av djurhållning för livsmedelsproduktion ska vara certifierad ekologiskt.

Umeå är en skogsrik kommun med kring 150 000 hektar skog, varav cirka 2 % är skyddade som reservat. De äldre lövskogarna, som finns främst längs landhöjningskusten och längs älddalar, har i allmänhet hög artdiversitet och tillhör de artrikaste ekosystemen i den boreala regionen.

Kommunens egna skogsinnehav är miljöcertifierat enligt FSC (Forest Stewardship Council) och PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes) vilket är en garanti för att skogarna skötas på ett långsiktigt hållbart sätt. Till grund för kommunens skogliga planering ligger en Mångbruksplan där förutom produktionsfrågor även frågor

rörande natur, kultur och rekreation lyfts fram. Kommunens målsättning att 10 % av det egna skogsinnehavet ska avsättas för natur/rekreatiönsändamål har uppnåtts.

Umeå kommun arbetar aktivt med att bevara och göra stadsnära skogsområden tillgängliga för rekreation och friluftaktiviteter under både sommar och vinter. Större stadsnära skogsområden som är viktiga för rekreation har en egen skötselplan. Umeå kommun har 22 skolskogar, som nyttjas för pedagogisk verksamhet ute i naturen.

Inom Umeå kommun fanns det 2005 cirka 13 000 hektar jordbruksmark. Det är främst jordbruksmarken längs Umeälvslandskapet som brukas. Här finns 24 % av Umeås jordbruksmark och kring 200 hektar artrika naturliga betesmarker som hävdas i någon form.

En viktig uppgift är att lösa problemet med igenväxande jordbruksmark. Idag uppläter kommunen sin mark till ingen eller mycket ringa kostnad till den som åtar sig att hålla jordbruksmarken öppen.

Kommunen har utfört en omfattande inventering av natur/kulturvärden av skogar och odlingsmarker inom kommunen. Dessa inventeringar utgör värdefullt underlag för det pågående planeringsarbetet.

3.5 förbättra luftkvaliteten

I Umeå kommun är målen för luftkvalitet samma som de av riksdagen beslutade miljökvalitetsmålen.

Kommunen började undersöka luftkvaliteten utomhus redan i början av 70-talet. Under de senaste åren ha mätningar bland annat gjorts av kvävedioxid och partiklar (PM10) vid E4:ans passage i centrala Umeå. Resultaten visar att miljö-kvalitetsnormerna för kvävedioxid överskrids. När det gäller partiklar PM10 har ännu inget överskridande konstaterats men det har varit mycket nära. Den kritiska perioden med höga partikelhalter är under våren när vägarna torkar upp och all sand från halkbekämpning och partiklar från dubbtäcken virvlar upp. De högsta halterna av kvävedioxid uppkommer under vintertid när luftblandningen är låg.

Umeå kommun har upprättat ett åtgärdsprogram för att uppfylla miljö-kvalitetsnormerna för kvävedioxid. En ny ringledslösning, där E4/E12- trafikerna leds utanför centrum, är nödvändig för att kunna lyfta ut den tunga trafiken som står för 50 % av utsläppen av kvävedioxid i centrum. För att snarast få planerade vägprojekt genomförda har kommunen erbjudit finansiellt bidrag. Andra åtgärder som tas upp är inrättande av tjänstebilpooler, miljözon i centrala Umeå och ett Mobility Management-kontor. Kommunen avser även driva kampanjer för att öka andelen cyklande och öka andelen kollektivresande.

Radon i inomhusluften är ett problem som länge uppmärksammas. På senare år har radonsituationen i de bostäder som klassats som radonhus förbättrats genom att fastighetsägare till flerbostadshus uppmanats att mäta och i förekommande fall åtgärda problemen så att de det nya riktvärdet 200 Bq/m³ luft uppfylls.

Kommunens Samhällsbyggnadskontor har genom tillsynskampanjer besökt samtliga skolor och förskolor i kommunen. I de lokaler som besöktes var luftkvaliteten i de flesta fall god. Då flera nya för- och grundskolor startas i befintliga lokaler finns anledning att bevaka att luftkvaliteten är tillräckligt god för de barn och elever som vistas där.

4. ANSVARFULLA KONSUMTIONSMÖNSTER OCH VAL AV LIVSSTIL

Vi åtar oss att anta och underlätta en klok och effektiv resursanvändning och att främja hållbar konsumtion och produktion. Vi kommer därför att arbeta för att:

4.1. undvika och minska avfall, och öka återanvändning och återvinning

Umeå kommuns miljömål för avfall är att;

- Avfallets mängd per invånare ska minska.
- Hushållsavfallets innehåll av farliga ämnen ska minska.
- Återvinning av avfall ska öka.
- Avfallshanteringen skall planeras utifrån ett regionalt tänkande.

En anpassnings- och omställningsplan för Dåvadeponin har tagits fram och flera för miljön viktiga åtgärder har påbörjats. Hela Dåvaområdet, där deponin utgör en del av avfallshanteringen, håller på att anta formen av ett kretsloppscentrum med olika metoder för behandling av avfall.

På olika platser i kommunen finns sex återvinningscentraler där hushållen kan lämna grov-, trädgårds- och farligt avfall. Vid de stora återvinningscentralerna kan hushållen även lämna in föremål som istället för att bli avfall tas om hand och kan återanvändas. Återvinningsstationer finns på ytterligare ett 80-tal platser där tidningar, pappers, plast-, metall- och glasförpackningar kan lämnas.

Uppsamlat grus från gator tas om hand i en mobil tvättanläggning och kan sedan återanvändas kommande säsong. Detta innebär att naturresurser sparas.

4.2 hanterar och behandlar avfall i överensstämmelse med bästa tillgängliga kunskap

UMEVA, Avfall & Återvinning, ansvarar för insamling och omhändertagande av allt hushållsavfall som uppstår i kommunen med undantag för sådant avfall där producentansvar gäller. Brännbart hushållsavfall transporteras för förbränning till Dåva kraftvärmeverk. Anläggningen har en mottagningskapacitet av cirka 160 000 ton avfall per år. Energin i avfallet, ca 2-4 MWh per ton avfall, återvinns genom att energiöver-

skottet som uppkommer vid förbränningen värmer vatten som pumpas ut i fjärrvärmennätet i Umeå tätort. En mindre del av avfallet används även till att producera elektricitet. Mängden deponerat avfall minskar årligen, helt i linje med miljölågstiftningen och dess intentioner. År 2000 kördes cirka 80 ton till deponi jämfört med 15 ton 2005. Gasutvinning har också installerats vid Däva deponi- och avfallsanläggning.

Under 2006 påbörjades insamling av biologiskt behandlingsbart avfall från hushållen i Umeå. Biogasen, som produceras när matavfallet rötats, vilket sker i Skellefteå, tankas i kommunens fordon.

4.3 undvika onödig energikonsumtion och förbättra energieffektiviteten hos slutanvändaren

Energianvändningen per innevärdare i Umeå har minskat från 55 MWh 1990 till 48 MWh 2005. Kommunen har en energi- och klimatrådgivare anställd som har till uppgift att ge råd till medborgare och företag i energifrågor. Även det kommunala energibolaget Umeå Energi AB ger råd om hur hushåll och företag kan spara energi.

Smart Konsument är ett projekt som drivs av Samhällsbyggnadskontoret. Projektet går ut på att se vad ett vanligt hushåll i Umeå kan göra för att minska sin miljöbelastning och minska sina kostnader. Det handlar om att göra förändringar i livsstil främst på områden som berör hur vi äter, bor och reser. I projektet ingår 20 familjer som under 7-8 månader som arbetar med de olika momenten energibesparing, avfallshantering, hållbar konsumtion och transporter. Råd och tips ges och familjerna väljer de områden de vill ta till sig. Studier och mätningar görs vid projektets start och avslut för att se hur familjerna ändrat sina vanor och beteenden.

Umeå kommun arbetar med att sänka energiförbrukningen inom flera verksamheter bland annat inom IT-verksamheten. Energi sparas bland annat genom att datorerna sätts i vänteläge eller stängs, motorvärmare som styrs via webb och smarta kort, smart konferensteknik och genom virtuella servrar har strömförbrukningen i datahallen nästan halverats.

4.4 bedriva hållbar upphandling

Upphandlingsbyrån tecknar ramavtal med olika leverantörer av varor och tjänster. Kommunens förvaltningar kan sedan handla på dessa avtal. I de flesta varugrupper finns det miljöanpassade alternativ. Genom ramavtalen kan Upphandlingsbyrån möjliggöra för enheterna att handla miljöanpassat. Varje enskild enhet som exempel skolor, förskolor, särskilda boenden och kontor bestämmer själva vilka produkter och tjänster som ska inhandlas. Det mesta kan beställas i beställningssystemet "Bella". På detta sätt undviks onödiga transporter med egna bilar.

I Umeå kommuns upphandlingsreglemente, under "Miljökrav", står bland annat att kommunen skall påverka hälsa och miljö på ett positivt sätt genom att ställa höga miljökrav i sina upphandlingar där så är möjligt/relevant. Upphandlingsbyrån använder Miljöstyrningsrådets verktyg (tidigare EKV-verktyget) när det är möjligt/relevant för upphandlingen. Det positiva med detta verktyg är att det hela tiden underhålls och uppdateras.

Kommunen har tagit fram miljökrav på fordon och maskiner vid upphandling av entreprenader och tjänster. Detta är en del för att uppfylla miljömålen och en del i åtgärdsprogrammet för bättre luftkvalitet i Umeå tätort.

4.5 aktivt främja hållbar produktion och konsumtion, särskilt av miljömärkta, organiska och etiska produkter samt "rättvishandel" - produkter

Umeå kommuns mål är att;

- senast år 2012 ska det erbjudas minst 50 % ekologiska livsmedel i kommunens skolor, förskolor, handikapp- och äldreomsorg.

I den senaste livsmedelupphandlingen står de ekologiska produkterna för 10 %.

Måltidsservice inom För och Grundskoleförvaltningen arbetar för att öka inslaget av lokalt/ekologiska livsmedel. Målet är 25 % ekologiskt år 2010. För införande av ekologiska livsmedel och en mer hållbar kostverksamhet har en handlingsplan tagits fram. Strategier för införandet är bl. a följande;

- Höstens matsedel är planerat enligt S.M.A.R.T modellen och så långt som det är möjligt ska matsedeln lokal och säsonganpassas. Allteftersom öka andelen maträtter tillagade från grunden.
- Linneaskolan/Linblomman är en utvald skola som ska testa och lära sig vad som krävs i form av anpassningar av arbetssätt, kök och menyer för att få det att fungera med 25 % ekologiskt
- Löpande efterfråga och bevaka nya ekologiska produkter och allteftersom utöka antalet ekologiska produkter
- Inom Måltidsservice finns en fungerande arbetsgrupp som arbetar med hållbarhetsfrågorna
- Årligen utbildning och dialog med alla personal

Umeå kommunfullmäktige har beslutat att kommunen ska arbeta för att bli certifierad som Fair trade city.

5. PLANERING OCH STADSBYGGNAD

Vi ätar oss att till förmån för alla ge stadsplanering och stadsbyggnad en strategisk roll i arbetet med miljö- och hälsofrågor och med sociala ekonomiska och kulturella frågor. Vi kommer därför att arbeta för att:

5.1 återanvända och revitalisera övergivna och utsatta områden

Umeå kommun arbetar för att återanvända övergivna och ut-

satta områden. Här kan nämnas det tidigare regementsområdet I20. Idag är I20 till stora delar ombyggt till företagspark. Det tidigare industriområdet på Öbacka har sanerats med syfte att bygga ett nytt bostadsområde, Öbacka strand, med 600 lägenheter. Revitaliseringar och förtätningar görs också inom vissa bostadsområden och stadsdelar. Detta i enlighet med Översiktsplanens och Bostadsstrategins mål om att ca hälften av byggandet i Umeå bör vara i förtätningsprojekt.

5.2 undvika stadsutbredning genom att uppnå lämpliga bebyggelsetätheter i staden och genom att prioritera tidigare använd mark inom stadens gränser framför oexploaterad mark i stadens utkanter

Umeå kommuns mål för bebyggelse är att;

- Minst 50 % av nytillkommande bebyggelse fram till år 2012 ska ske genom komplettering av befintlig bebyggelse och resterande del genom byggande i nyexploateringsområden.

En viktig utgångspunkt för denna strategi är bland annat att;

- minska trafikarbetet
- öka underlaget och möjligheterna till kollektivtrafikresor,
- minska behovet av bilresande och därigenom begränsa miljöbelastningen.

Mellan åren 1998 och 2007 stod ca 70 % av bostadsbyggandet i form av komplettering av befintlig bebyggelse.

Genom att komplettera befintlig bebyggelse nyttjas befintlig infrastruktur på ett effektivt sätt.

Som exempel på sådana områden kan nämnas Dragonfältet, påbyggnader på Ålidhem, nybyggnad i Kv Bryggeriet och Kv Bågen på Teg, nybyggnad på f.d. universitetspaviljongerna på Berghem, nybyggnad vid Lilljansskogen vid campusområdet. Planerad bebyggelse på Sandåkern och Ön kan bli mycket attraktiva områden.

5.3 ha en blandning av olika användningar och verksamheter i byggnader och bebyggelse med en bra balans mellan arbete, bostäder och service, och med en prioritering av bostäder i stadens centrala delar

I Umeå kommuns översiktplan anges att i både nyexploateringsområdena och de större kompletteringsområdena bör bostadsutbudet innehålla en varierad lägenhetssammansättning och skilda upplåtelseformer. Detta för att tillgodose olika befolkningsgruppers behov och att främja den sociala integrationen. Detta har varit kännetecknande för byggandet i Umeå under lång tid.

Målsättningen för hela centrala staden är att bebyggelse och funktioner ska utvecklas och förnyas med en helhetssyn på gammalt och nytt så att det tillsammans bidrar till en spännande och upplevelserik stadsmiljö. En annan övergripande målsättning är att skapa långsiktigt godtagbara boendemiljöer för olika kategorier av boende.

Bostadsbyggande ska prioriteras, före andra ändamål, särskilt Öst på Stan och Väst på Stan. Närmare utveckling av dessa målsättningar framgår av den separata fördjupade översiktsplanen för Centrala Stan.

5.4 vårt urbana kulturarv bevaras, upprustas och används/återanvänds på lämpligt sätt

Umeå har många stadsdelar som har stort kulturvärde. Det är Umeå kommuns målsättning att skydda och bevara kulturhis-

toriskt värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer, fornlämning och kulturlandskap, samt att hävda kulturmiljövärden i samhällsplaneringen. Därför har Byggnadsnämnden tagit fram bland annat:

- Lokala byggnadsordningar i flera stadsdelar
- Arkitektguiden
- Bebyggelse i byarna (Program för bebyggelse i glesbygd)
- Program om offentliga rummet

5.5 tillämpa krav för hållbar stadsbyggnad och byggande och främja arkitektur och byggteknik av hög kvalitet

Kommunens övergripande mål för samhällsbyggnad är att det offentliga rummet ska ha hög kvalitet vad gäller tillgänglighet, utformning och gestaltning samt erbjuda trygga och attraktiva miljöer för alla medborgare. I Översiktsplanen är målsättningen att den framtida nyproduktionen sker utifrån ekologiskt långsiktigt hållbara principer. De nytillkomna bostäderna ska byggas av naturliga och välbeprövade material och tekniker. Miljöfarliga ämnen och metoder måste bytas ut mot miljömässigt bättre alternativ där sådana finns. Kretsloppsanpassade avloppssystem, källsortering och kompostering blir viktiga begrepp i de framtida bostadsområdena.

6. BÄTTRE FRAMKOMLIGHET, MINDRE TRAFIK

Vi är medvetna om det ömsesidiga beroendet mellan transporter, hälsa och miljö, och vi åtar oss att starkt främja hållbara alternativ för framkomlighet. Vi kommer därför att arbeta för att:

6.1 minska behovet av privata motorfordon och främja attraktiva alternativ som är tillgängliga för alla

I Umeå kommuns olika planer redovisas mål där inriktningen är att utveckla kollektivtrafiken och förbättra möjligheterna att färdas till fots och med cykel så att behovet att resa med bil reduceras. Umeå kommuns mål är att:

- Motorfordonstrafiken, mätt per invånare, ska minska i Umeå tätort.
- År 2014 utgör andelen resor som görs med kollektivtrafik, cykel eller till fots tillsammans minst 55 % av alla resor för boende inom Umeå tätort. År 2022 utgör andelen minst 65 % av alla resor.

I kommunens Översiktsplan ÖP-98 finns bland annat följande mål:

- Bostadsbyggandet bör fördelas mellan nyexploateringsområden och förtätningsprojekt. Sett över tiden bör denna fördelning vara ca hälften vardera.
- Lokalisering av bostäder och publikalstrande anläggningar så att de praktiskt kan försörjas med kollektivtrafik
- Varje stadsdel ska ha minst ett gång- och cykelstråk året runt till Centrum och till universitets- och sjukhusområdet
- Stadsdelarna ska sammanbindas med separata gång- och cykelstråk
- Säkerheten för gång- och cykeltrafikanter ska förbättras fortlöpande
- Kollektivtrafiksystemet utvecklas. En fortsatt satsning på renare bränslen till bussarna är nödvändig
- Infrastrukturutveckling med beaktande av en fortsatt positiv befolknings- och verksamhetsutveckling samtidigt som de negativa miljömässiga konsekvenserna av fordonstrafiken hanteras. (FÖP Övergripande vägnät 2002)

Umeå kommun arbetar med att minska bilberoendet bland annat genom förtätning och kompletteringsbyggande i de centrala lägena samt längs större busstråk. Under den senaste 10-årsperioden har en stor del av nyproduktionen av bostäder skett i områden inom ett avstånd av 3 km från centrum och sjukhus- och universitetsområdet.

Enligt Resvaneundersökningen RVU 2006, befolkning 16-84 år, utförs ca 16 % av antalet resor till fots, 19 % med cykel, 8 % med buss och 57 % med bil. Vid jämförelse med en liknande resvaneundersökning 1998 kan konstateras att andelen bilresor ökat under senare år, framför allt på bekostnad av att gång- och cykelresor minskat.

Antalet personbilar i Umeå kommun har ökat med ca 14,5 % sedan 1998 (förändringen av folkmängden var +8 %). I hela personbilsbeståndet är andelen miljöbilar fortfarande liten, ca 2,5 %. Antalet miljöbilar ökar dock successivt i Umeå liksom i hela landet. Av de nyregistrerade personbilarna i Umeå under 2007 var ca 13 % miljöbilar, vilket var något högre än genomsnittet i Sverige.

Efter en nedgång av antalet bussresor under perioden 1998-2005 har nu en ökning skett med ca 10 % under perioden 2005-2007. Trots detta ligger det årliga antalet bussresor på samma nivå som under 1980-talet. För att öka bussresandet har såväl trafikförbättringar som taxeförändringar gjorts. Målsättningen är att minska bilanvändandet framför allt för vardagsresorna.

Målsättningen är att öka resandet med 1 000 000 resor fram till år 2009, vilket innebär en ökning med ca 25 % från 2005 års nivå.

6.2 öka andelen resor som sker med kollektivtrafik, till fots eller med cykel

Den främsta åtgärden för att öka andelen resor som sker med kollektivtrafik, till fots eller med cykel är att planera staden med fokus på dessa transportslag. En stadsplanering som skapar närhet och korta resvägar och/eller utbyggnader i anslutning till kollektivtrafikens huvudstråk gynnar resor till cykel eller till fots samt kollektivresande. Ett exempel på sådan planering är den fördjupade översiktsplanen för Ön. Här planeras ett stort antal bostäder centralt i Umeå där trafikförsörjningen av området ska gynna resande till cykel och till fots.

I kommunens ”Åtgärdsprogram för att uppfylla miljökvalitetsnormen för kvävedioxid” redogör kommunen för hur biltrafiken ska minskas i centrala Umeå till förmån för ökad kollektivtrafik och resande med cykel och till fots. I åtgärdsprogrammet tas bland annat upp åtgärder för att öka det lokala kollektivtrafikresandet med 25 % och inrättande av ett Mobility managementkontor. Under 2008 startar projektet Hållbart resande i Umeåregionen som är ett EU-projekt och kommer i ett första skede att pågå under en treårsperiod. Ett kontor för Hållbart resande upprättas med syfte att påverka medborgarnas resvanor till att bli mer miljöanpassade.

I Åtgärdsprogrammet lyfts behovet av att öka andelen resor med cykel. Åtgärden överrensstämmer med de åtgärder som finns i Cykeltrafikprogram för Umeå kommun. Bland annat påpekas att cykelvägnätet genom nybyggnad ska göras gent och sammanhängande samt ha ett snabbt och noggrant underhåll. Cykeltrafikprogrammet är för närvarande under revidering och där görs en översyn av mål och åtgärder, men behovet av nämnda åtgärder kvarstår.

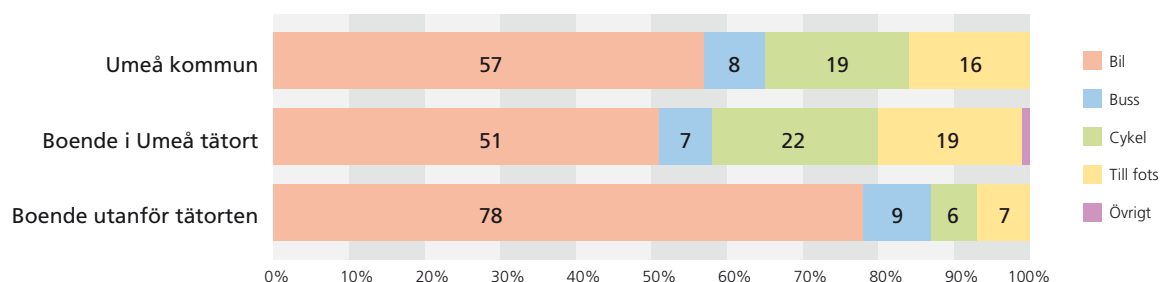
Målen i det Cykeltrafikprogram som revideras har för avsikt att harmoniera med kommunens miljömål att andelen resor med kollektivtrafik, cykel eller till fots tillsammans ska utgöra 55 % av alla resor i Umeå tätort år 2014 och 65 % år 2022. Andelen resor med kollektivtrafik, cykel eller till fots utgör idag 48 % av alla resor i Umeå tätort (se även diagram i avsnitt 6.1).

6.3 att uppmuntrar övergången till fordon med låga utsläpp

Umeå kommun arbetar med en rad insatser som främjar övergången till fordon med låga utsläpp. En miljözon ska införas i centrala Umeå. Syftet med att införa en miljözon är att snabba på förnyelsen av fordonsparken för tung trafik och att renare fordon ska ha rätt att trafikera hårt belastade centrala Umeå. Inom projektet ”Kartläggning av varutransporter

Färdsätt samtliga resor (%), vardagar

(256 000 resor i kommunen, 200 000 resor Umeå tätort, 56 000 resor utanför tätorten)

i centrala Umeå 2005” visade det att 12 av 26 fordon var av årsmodell 2000 eller äldre.

Umeå kommun har också beslutat inrätta en miljöbilspool för tjänsteresor och en resepolicy håller på att tas fram för kommunen. Upphandling av en extern miljöbilspool pågår och avtalet skall påbörjas vid årsskiftet 2008/09.

Ägare av miljöfordon kan ansöka om ett parkeringstillstånd som ger rätt till gratis parkering under två timmar i parkeringshusen Nanna och Parketten. För att få tillstånd krävs att:

- Fordonet ska vara godkänt av tillverkaren att till merparten drivas med biodrivmedel. Med biodrivmedel menas biogas, etanol och syntetiska drivmedel framställt från förnybara råvaror.
- Elhybridfordon, minst 25 procent av totaleffekten ska kunna levereras av elmotorn.

6.4 utveckla integrerad och hållbar plan för framkomlighet i staden

I kommunens översiktsplan anges att ett minskat bilberoende ska skapas med attraktivare kollektivtrafik och bättre förutsättningar för gång- och cykeltrafik. En god livsmiljö skapas i största delar av staden genom en differentiering av biltrafiken och en reduktion av biltrafik. Goda förutsättningar för näringsliv skapas med ett effektivt huvudnät.

Umeå kommun har under många år arbetat i samverkan med Vägverket för att hitta en lösning för det övergripande vägnätet. Idag passerar E4 och E12 genom de centrala delarna av Umeå med bland annat miljö-, säkerhets- och framkomlighetsproblem som följd. Arbetet har resulterat i en systemlösning, bestående av ett ringledssystem runt Umeå. De nya länkarna erbjuder alternativa transportvägar för den tunga trafiken och bättre framkomlighet. För närvarande pågår en förhandling med staten om ringledens genomförande.

Botniabanan ger möjligheter att stärka kollektivtrafiken och konkurrenskraften för godstransporter på järnväg. I anslutning till den nya godsbangården håller det kommunala bolaget INAB (Infrastruktur i norr AB) på att utveckla organisationen och infrastrukturen för terminalområdet. Därtill planerar kommunen i samverkan med det kommunala bolaget, för ett nytt verksamhetsområde på ca 40 ha avsett för logistikföretag i direkt anslutning till terminalområdet. Umeå är redan idag ett nav för godstransporter. Som ett exempel kan nämnas att närmare 90 % av de tunga transporterna på E4, E12 och väg 363 har mål- eller startpunkt i Umeå. Umeå hamn i samspel med den nya godsterminalen innebär goda förutsättningar att vidareutveckla Umeå som logistiskt nav och lyfta över mer transporter från väg till järnväg och sjöfart.

Med Botniabanan blir det möjligt att köra attraktiv persontrafik på järnväg. Enligt genomförda prognoser kommer det att ske en överflyttning av resande från buss och bil. Därtill beräknas resandet sammantaget att öka. Kommunen bygger två resecentrum i anslutning till Botniabanan. Det ena är det s.k. Umeå Östra vid Regionsjukhuset och det andra är i Hörnefors. Därtill planeras det för ett resecentrum i centrum, Umeå C.

6.5 att minska transporternas konsekvenser för miljön och folkhälsan

Transporternas negativa konsekvenser för miljön och folkhälsan är väl kända och kommunen arbetar på olika sätt för

att minska problemen. Under punkterna 6.1 - 6.4 redovisas åtgärder för att minska transporternas miljöpåverkan. Åtgärderna syftar främst till att minska andelen biltransporter och öka andelen som reser kollektivt, går eller cyklar.

Transporternas konsekvenser för folkhälsan i form av dålig luftmiljö, fysiskt inaktiva förflyttningar, trafiksäkerhetsproblem, mm minskas genom åtgärder inom ramen för redan nämnda Åtgärdsprogram för att uppfylla miljö kvalitetsnormerna för kvävedioxid, Cykeltrafikprogram och Kollektivtrafikprogram.

Trafiksäkerhetsprogram 2007 har som mål att minska antalet allvarligt skadade och dödade med i genomsnitt tre personer årligen fram till och med år 2015. Det skulle innebära att färre än 100 personer skulle skadas allvarligt eller dödas i trafiken år 2015 i Umeå.

7. LOKALA HÄLSOFRÄMJANDE INSATSER

Vi åtar oss att skydda och främja våra medborgares hälsa och välbefinnande. Vi kommer därför att arbeta för att:

7.1 höjer medvetenheten om och riktar åtgärder mot de bredare bestämningsfaktorerna för hälsa, vilket i regel ligger utanför hälsosektorn

I Umeå kommun pågår arbete inom flera områden för att främja befolkningens hälsa och välbefinnande. Kommunen genomför hälsofrämjande insatser i stort sett inom samtliga verksamheter. Umeå har ett flertal policies, program och handlingsplaner framtagna inom hälsosektorn. Här kan nämnas Alkohol-, Drog- och Brottsförebyggande programmet och Vision 2010 - fritidspolitiskt program. Förutom dessa program finns också mål och handlingsplaner inom områdena jämställdhet och mångfald.

I Umeå kommuns Livsmiljöbokslut 2006 redovisas hur Umeå ligger till i förhållande till de nationella folkhälsomålen. Med utgångspunkt från de fakta som bland annat kommit fram i Livsmiljöbokslutet har Umeå tagit fram folkhälsomål för kommunen.

Umeå kommunfullmäktige har beslutat att i första hand prioritera sex av de elva nationella målområdena och för varje målområde övergripande mål enligt följande;

- 1 Delaktighet och inflytande
I Umeå ska alla oavsett kön, etnicitet, religion, trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning, social bakgrund ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter inom livets olika områden.
- 2 Ekonomisk och social trygghet
I Umeå ska det vara tryggt och säkert att bo och leva. Alla ska ha förutsättningar att leva ett självständigt liv med jämlika levnadsvillkor, utbildning, tillgång till meningsfullt arbete och sysselsättning samt en rimlig privatekonomi.
- 3 Trygga och goda uppväxtvillkor
I Umeå ska levnadsvillkoren för barn och unga vara trygga och goda. Goda sociala villkor skapas för barn och ett gott stöd ges till båda föräldrarna under hela barnets uppväxt. Utanförskapet och den ekonomiska utsattheten ska minska.
- 9 Ökad fysisk aktivitet
I Umeå kommun ska det finnas goda förutsättningar för fysisk aktivitet för hela befolkningen.
- 10 Goda matvanor och säkra livsmedel
I Umeå kommun ska medborgarna ha tillgång till säkra livsmedel och ha goda matvanor.
- 11 Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande.
I Umeå ska barn och ungdomar upp till 18 år ha en alkohol- och tobaksfri uppväxt. Berusningsdrickande och riskkonsumtion bland vuxna ska minska för att motverka missbruk och alkoholskador.

De övergripande målen ska inarbetas i nämndernas verksamhetsplaner. Umeå ska i framtiden inarbeta det nationella målet om en trygg och säker sexualitet i handlingsplanen för Umeå kommuns folkhälsoarbete.

Kommunen följer genom Livsmiljöbokslut för Umeå kommun, LEVA-undersökningen (enkätundersökning om levnadsvanor bland högstadie- och gymnasieungdomar), nationell statistik mm. utvecklingen inom folkhälsoområdet.

7.2 främjar planering för att utveckla folkhälsan i staden, vilket kommer att ge våra städer verktyg för att bygga och upprätthålla strategiska partnerskap för folkhälsan

Folkhälsan påverkas av en mängd faktorer, som exempelvis den fysiska miljön och människors sociala och ekonomiska villkor. Folkhälsoarbetet är därför ett ansvar för flera samhällsaktörer. För att lyckas och nå resultat i folkhälsoarbetet har Umeå kommun ett etablerat ett bra samarbete med olika parter när det gäller förebyggande insatser bland annat för barn och unga samt äldre. Umeå kommun arbetar vidare för att förbättra och utveckla nya samverkansformer.

Umeå kommun har sedan länge ett Hälsoråd. Hälsorådet är en grupp bestående av representanter för kommunala förvaltningar och till gruppen adjungeras representanter från landstinget och försäkringskassan. Syftet är att utgöra en arena för erfarenhetsutbyte, kompetensutveckling och samarbete för en god folkhälsa. I de tre kommundelarna finns på motsvarande sätt lokala folkhälsoråd som är lite olika utformade beroende på upplägg och intresse i närsamhället.

Umeå kommun arbetar tillsammans med, polisen, landstinget, kyrkan och näringslivet för att skapa ett tryggt och säkert Umeå. Alkohol- drog och brottsförebyggandeprogrammet, som antagits av Kommunfullmäktige, samt en årlig verksamhetsplan för UmeBRÅ är utgångspunkt för arbetet

Kommunala handikappråd (KHR) är ett samverkansforum där rådets medlemmar består av företrädare för olika handikapporganisationer samt politiker från kommunala nämnder. KHR har en viktig roll som referensgrupp och remissinstans för de handikappolitiska frågorna. Syftet med KHR är att ge personer med funktionsnedsättning ökad delaktighet och jämlikhet på alla områden i samhället.

Kommunala pensionärsrådet, KPR, är ett organ för samråd och information mellan Umeå kommun och pensionärsorganisationerna i kommunen.

Kommunen och landstinget har i samverkan utvecklat familjecentraler som generell arbetsform. Familjecentraler har etablerats på fem områden i kommunen och en sjätte central är under uppstart. Målgruppen är främst barn 0 – 6 år, men det finns en familjecentral har utökad målgruppen till 0-16 år, och fler är på gång. Gemensamt för familjecentralerna är målsättningen att utifrån hela familjens livssituation främja god hälsa hos barn och föräldrar, och att med tidiga insatser förhindra en negativ social utveckling.

Varje år bedöms cirka 50 barn vara utsatta för grova brott i Umeå kommun. För att förbättra stödet för dessa barn finns ett Barnahus i Umeå. Umeå kommun har i samverkan med landstinget, polismyndigheten, åklagarkammaren i Umeå och rättsmedicinalverket byggt upp en verksamhet under samma tak, för att förbättra omhändertagandet och höja kvaliteten vid utredningar kring barn som misstänks vara utsatta för allvarliga brott. Barnahus inryms i ”Centrum mot våld” där även en kvinnofridsmottagning för våldsutsatta kvinnor finns. Socialtjänsten har även en mansmottagning som riktar sig till män som utövar våld.

TILDA (Tidiga Insatser och Långsiktiga verksamheter där man bor på ett annorlunda sätt). Umeå kommun satsar 10 mkr/år för att utveckla olika former av förebyggande aktiviteter som fokuserar på förebyggande och tidiga insatser kring ungdomar och deras familjer med tecken på tilltagande sociala problem. Arbetet präglas av stor öppenhet för nya arbetsmetoder och insatser där föreningsliv och frivilligorganisationer ses som en resurs för att komma över traditionella ansvarsgränser.

Ungdomshälsan ska effektivisera och förbättra stödet till ungdomar och unga vuxna (16-25 år) som har behov av sammansatta psykosociala insatser. Inom ungdomshälsan arbetar personal barnpsykiatri, vuxenpsykiatri, socialtjänsten, arbetsförmedlingen försäkringskassan, gymnasie- och vuxenutbildningen och arbetsmarknadsavdelningen (VIVA).

I projektet ”Gemensamma taget” arbetar kommunens Socialtjänst och VIVA, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Vuxenpsykiatri för att stödja långvarigt arbetslösa, såväl unga som vuxna. Syftet är att få arbetslösa att komma tillbaka till egen försörjning inom arbetslivet eller till studier.

Landstinget och Umeå kommun har nyligen startat en gemensam alkohol- och drogmottagning. Syftet är att med både medicinska och sociala insatser möta de personer i kommunen som är i början av en missbrukskarriär. Den enskilde kan komma på eget initiativ och få stöd och hjälp att komma ur sitt missbruk.

Förebyggande hembesök erbjuds pensionärer 76 år och äldre inom minst fem områden i kommunen. Hembesöken görs i samarbete med den lokala vårdcentralen. Målet med förebyggande hembesök är att skapa trygghet, att främja hälsa och därmed uppskjuta behov av regelbunden vård och omsorg, samt att upptäcka personer med dolda hjälpbehov.

För att möta ett växande behov av samordnad rehabilitering har det skapats ett samordningsförbund mellan Västerbottens läns landsting, Umeå kommun, Försäkringskassan och Länsarbetsnämnden. Målgruppen för denna kraftsamling är i första hand personer mellan 18 – 30 år och som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser från flera av de samverkande parterna. Målet är att dessa individer ska förbättra eller helt återfå sin förmåga till förvärvsarbete och försörjning.

Syftet med lokala förebyggande grupperna är att i god tid upptäcka sociala problem bland ungdomar på gruppnivå och att aktualisera olika förebyggande och främjande aktiviteter för ungdomars livssituation.

7.3 minska ojämlikheten i hälsa och angripa fattigdom, vilket kommer att kräva en regelbunden rapportering om framsteg med att minska klyftorna

Umeå kommun har via enkätundersökningar och nationell statistik redovisat lokala siffror över bland annat inkomst, arbetslöshet, försörjningsstöd, ohälsotal och utbildning i Livsmiljöbokslut för Umeå kommun.

I Umeå har kvinnor lägre inkomst än män. Löneskillnaden mellan kvinnor och män ligger på 5 procent. I Umeå finns det fler låginkomsttagare jämfört med riket, vilket gäller både för kvinnor och män.

En riskgrupp ur ekonomisk synpunkt är äldre kvinnliga pensionärer, då de i stor utsträckning deltidarbetar under sin yrkesaktiva tid, vilket håller nere storleken på pensionen. Andelen öppet arbetslösa kvinnor i Umeå låg på samma nivå som för riket 2005. Arbetslösheten bland männen i Umeå låg något högre än för männen i riket.

Kommunen kan via olika statistikällor följa utveckling av levnadsförhållandena hos olika grupper av medborgare. Här kan nämnas LEVA-undersökningen bland elever på grundskolan och gymnasiet, arbetslöshetsstatistiken från arbetsförmedlingen, statistik angående försörjningsstödet utveckling samt den lokala statistiken för Umeå från Folkhälsoinstitutets undersökningar. Lokal statistik finns också över förhållandena vad gäller jämställdhet.

Forskningsresurser finns inom kommunens socialtjänst genom Utvecklings- och fältforskningsenheten (UFFE). Denna enhet har ett väl utarbetat samarbete med universitetet. Skolan förfogar också över forskare som delvis finns inom skolverksamheten och delvis har sin bas inom universitetet. Kommunen samarbetar i övrigt i flera olika sociala och hälso-mässiga utvecklingsprojekt med Umeå universitet.

7.4 främja hälsokonsekvensanalyser som ett sätt för alla sektorer att bestämma fokus i sitt arbete för hälsa och livskvalitet

I dagsläget finns det inget beslut om att arbeta med hälsokonsekvensbeskrivningar (HKB). I samband med att miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) tas fram berörs också frågor om människors hälsa. Länsstyrelsen i Västerbottens län planerar att tillsammans med Umeå kommun starta ett projekt för att arbeta med och utveckla metoder för miljökonsekvensbeskrivningar. Detta projekt kommer att handla om hälsokonsekvenser för en gång och cykelbro över älven vid Bölesholmarna.

7.5 mobilisera stadsplanerare så att de integrerar hälsohänsyn i sina strategier och initiativ för stadsplanering

Inom ramen för Översiktsplanarbetet och arbeten med andra övergripande strategiska dokument sker ett brett samarbete mellan kommunens olika förvaltningar för att integrera bland annat hälsofrågorna i planeringen. Kommunens folkhälso- och miljömål är viktiga utgångspunkter i kommunens arbete med stadsplanering. Kommunen har upprättat ett åtgärdsprogram för att förbättra luftkvaliteten i Umeå. Se avsnitt 3.5.

8. LIVSKRAFTIG OCH HÅLLBAR LOKALEKONOMI

Vi åtar oss att skapa och säkra en livskraftig lokalekonomi som ger tillgång till arbete utan att skada miljön. Vi kommer därför att arbeta för att:

8.1 vidta åtgärder som stimulerar och stödjer jobb och nyföretagande lokalt

Umeå kommun stödjer aktivt nyföretagande och entreprenörskap. En viktig faktor för att nå en hållbar samhällsutveckling är ett starkt entreprenörskap och nyföretagande. I en alltmer föränderlig omvärld med ökad konkurrens är de nya företagen viktiga som bärare av förnyelse och dynamik i näringslivet. Nya företag tillför nyskapande tänkande och vitaliserar den moderna tidens samhällsekonomi. De pressar etablerade företag att förbättra produkter, kvalitet, service samt att sänka priser. Tack vare de nya företagen letar sig nya varor och tjänster snabbt ut på marknaden och nya metoder och processer introduceras på ett flexibelt sätt. Därigenom skapas anställningsmöjligheter för en växande andel av den arbetsföra befolkningen.

Umeå kommun verkar i samarbete med Entreprenörscentrum, Jobs & Society, BIC Factory, Uminova Innovation och Ung Entreprenör för effektiva insatser för ett ökat nyföretagande genom bl a rådgivning, coaching och inkubatorer. Dessutom sker en kontinuerlig medverkan till åtgärder beträffande skolans roll för utveckling av elevernas kontakter med näringslivet och insikt om entreprenörskap och företagsamhet i enlighet med UmeåRegionens gemensamma tillväxtstrategi.

8.2 samarbeta med lokala företag för att främja och genomföra god företagsd

I verksamheter och utbildningar med inriktning på företagsutveckling och ledarskap som kommunen genomför eller är medarrangör till, ingår ofta frågor kring etik och ansvar.

8.3 utveckla och förverkliga hållbarhetsprinciper för företagslokaliseringar

Kommunen verkar på olika sätt för att styra företag till lämpliga områden och medverkar vid prövning av verksamheter enligt miljölagstiftningen för vilka lokaliseringen utgör en grundfråga.

I gällande översiktsplan finns områden markerade för industri och i den pågående fördjupade översiktsplaneringen planeras industrier i områden som möjliggör en hållbar logistik och en liten störning på bebyggelsen.

Kommunens handelspolicy anger kriterier för lokalisering av handel. Grundtanken är att åstadkomma en balanserad tillväxt av handel, med en långsiktigt hållbar struktur där stadskärnan har den viktigaste kommunövergripande rollen. Övrig storskalig handel bör enligt handelspolicyen fördelas i en ”stadsövergripande” trepolig struktur med Ersböda, Strömpilen och ett tredje nytt västligt område i Klockarbäcken.

8.4 uppmuntra marknader för högkvalitativa och regionala produkter

Umeå kommun medverkar i ett projekt som syftar till en ökad sysselsättning och nya affärer genom att utveckla tillverkat av regionens skogsbärsråvara. Det finns en stor efterfrågan på våra högkvalitativa bär förutom till livsmedel utan även till bioextraktions-företag i Europa och Asien och

till tillverkning av naturläkemedel och kosttillskott.

Den stora tillgången på högkvalitativa blåbär i Norra Sverige med korta råvarutransporter är en stark konkurrensfördel liksom förutsättningarna (SLU, Umeå universitet) att bygga upp en kunskapsintensiv förädlingsindustri. En lokal marknad bestående av lokala livsmedelsprodukter har etablerats, ”Bondens marknad” där lokala producenter av kött, fisk och grönsaker möter sina kunder direkt utan mellanhänder

8.5 främja hållbar lokalturism

Kommunerna i Umeåregionen har ett gemensamt projekt inom turistnäringen. Ambitionen är att medverkande turistföretag i möjligaste mån ska använda sig av lokala leverantörer och på sått minska transporter och spara miljön. Ambitionen är även att stimulera till ökad miljömedvetenhet bland deltagande företag bland annat genom information och miljöhänsyn utifrån kommunernas miljöplaner. Inom kvalitetsarbetet och certifieringen med Tourquality finns speciella miljöaspekter angivna och dessa ska företagen arbeta med för att bli godkända för certifiering.

9. JÄMLIKHET OCH SOCIAL RÄTTVISA

Vi åtar oss att skapa stödjande sambällen för alla. Vi kommer därför att arbeta för att:

9.1 utveckla och genomföra program för att förhindra och bekämpa fattigdom

Umeå kommun följer den övergripande utvecklingen av ekonomisk utsatthet genom kartläggningar och statistik, till exempel antalet barn som lever i familjer under en viss ekonomisk standard, personer med försörjningsstöd och andelen låginkomsttagare i kommunen.

Det är viktigt att följa utvecklingen av pensionärernas ekonomi och då särskilt uppmärksamma kvinnors pensioner då det är en grupp som ofta arbetat deltid och /eller arbetat i obetalt arbete under sin livsarbetscykel. Det kommer att återspeglas i kommande pensioner. Risk för att ekonomiska utsattheten ökar i denna grupp. I Umeå pensionssparar män högre belopp än kvinnor.

Umeå kommun arbetar tillsammans med Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan för att fånga upp ungdomar som brister i motivation, drivkraft och behöver hjälp med att forma realistiska mål för egen försörjning. Målgruppen är arbetslösa ungdomar i åldern 18 – 24 år. Målet är att ungdomarna snabbt skall introduceras i, eller återföras till arbete eller studier.

9.2 säkrar en rättvis tillgång till offentlig service, utbildning, vidareutbildning, arbetstillfällen, information och kulturell verksamhet

Umeå kommuns målsättning är att vara en kommun där alla oavsett etnicitet, religion, trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning, social bakgrund ska ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter inom livets olika områden.

Umeå kommun har höga ambitioner att skapa en rättvis tillgång till offentlig service, utbildning, vidareutbildning, arbetstillfällen, information och kulturell verksamhet. Flera projekt genomförs där Umeå utvecklar detta. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att utöva ett aktivt medborgarskap och att forma villkoren för beslutsfattandet.

Tillgången på information är omfattande. Umeåborna är mycket aktiva och har gärna åsikter om saker som kommunen genomför. Se avsnitt 1.2, 1.3 och 1.4. Informationen på hemsidan har anpassning av text för synsvaga och möjlighet till ljudtolkning. Nyckelord är kopplade till föredragningslistor för att lätt kan se vad som skall behandlas. Ärenden kan nås via kommunens diariesystem som i sin tur är tillgängligt via Internet.

VIVA Unga och VIVA resurs är verksamheter där fokus ligger på att få in människor på arbetsmarknaden eller utbildning och därmed motverka utanförskap och bidragsberoende. Umeå kommun arbetar också för att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden. Ett exempel är Måltidsservice skolrestauranger som idag har ett jämnt antal kvinnor och män på vikarielistan som ett led att på lång sikt bryta de könssegregerade arbetsplatserna och samtidigt säkra framtida arbetskraftbehov.

Umeås rika kulturutbud med spets, bredd och mångfald är en viktig drivkraft för fortsatt livskvalitet och utveckling. Utbudet vänder sig till alla åldersgrupper till exempel genom Kultur för seniorer, Kulturcentrum för barn och unga samt tillgång till biblioteksservice.

9.3 främja social sammanhållning och jämställdhet

De offentliga rummen är centrala mötesplatser som främjar social sammanhållning och jämställdhet. En mångårig och framgångsrik modell för att arbeta med frågor om social sammanhållning pågår i Umeå och bygger på bred samverkan mellan kommun, organisationer, föreningar och ideella krafter. Nätverk arbetar tillsammans för att skapa en positiv utveckling i stadsdelarna.

Umeå är en stark föreningsstad med ca 600 föreningar, vilket innebär möjligheter till fritidssysselsättning för de flesta intressen och önskemål. Enbart ungdoms- och idrottsföreningarna i kommunen genomför årligen ca 120 000 förenings-sammanskomster. Det motsvarar ca 360 000 ideella ledartimmar eller 170 årsarbeten. Idrotten fostrar få världsmästare men många goda samhällsmedborgare.

Umeå Kommun har en övergripande jämställdhetsplan samt en jämställdhetspolicy. Jämställdhetsutskottet JUSK:s uppdrag är bland annat att sprida kunskap om jämställdhet samt att utveckla metoder och strategier för att nå jämställdhetsmålen. JUSK används för att föra in jämställdhetsperspektiv i utvecklings- och planeringsfrågor. JUSK:s aktiviteter drivs såväl internt inom kommunen som externt med medborgarna.

Umeå är en av de svenska städer som skrivit under CEMR's (Council of European Municipalities and Regions) deklaration om jämställdhet, och ett arbete har påbörjats med att föra in deklarationerna i det ordinarie arbetets målsättningar. En digitaliserad version av en handlingsplan för jämställdhet är under planering för att ytterligare stärka styrning och ledning av detta. Uppföljning och utvärdering ska genomföras och hur det ska ske är två viktiga frågor att arbeta vidare med.

Jämställdhetsindex är en sammanvägning av 13 variabler, som redovisar skillnader mellan kvinnor och mäns villkor i samhället, i arbetslivet och i familjen. Den mest jämställda kommunen i Sverige har rangordning 1. Umeå låg år 2005 på plats 35. En viktig variabel för Umeå att arbeta med är kvinnors ohälsa.

9.4 förbättra trygghet och säkerhet i lokalsamhället

Umeå är idag en av Sveriges tryggaste städer. I jämförelse med de elva största städerna i Sverige ligger Umeå klart lägst då det gäller den totala brottsligheten.

En stor av kvinnorna i Umeå uppger att de ofta avstår från att gå ut ensamma av rädsla för att bli överfallna, rånade, eller på annat sätt ofredade. Det är framför allt yngre kvinnor som är rädda för att gå ut ensamma. Undersökningen visar dock att det inte är denna grupp som är utsatta för våld utomhus utan det är framför allt yngre män som råkar illa ut. Flera projekt i Umeå kommun har med denna bakgrund satt tryggheten i fokus och följande har genomförts:

- Trygghetsvandring i centrum, ett pilotprojekt, för att hitta rätt åtgärder i centrala Umeå.
- Enkätundersökning om upplevd otrygghet längs kommunens cykelvägnät, genomförs inom ramen för cykeltrafikprogrammet. Ett åtgärdsprogram kommer att tas fram 2007.
- Arbete med ett belysningsprogram för en ökad trygghet i centrala Umeå.
- Röjningsåtgärder för siktförbättringar längs gång- och cykelvägar, utförs kontinuerligt.
- Flera seminarier med trygghet och säkerhet har arrangerats.

Umeås Brottsförebyggande råd, UmeBRÅ, är ett sektorsövergripande råd i alkohol-, drog och brottsförebyggande frågor. UmeBRÅ har tillsammans med Umeå C arbetat fram en projektidé som går ut på att skapa ett tryggare och trivsammare centrum på helgkvällar och nätter. Idén är ett vinna-vinna koncept som går ut på att erbjuda föreningar att nattvandra på centrum och får då också ett bidrag till sin förening.

Umeå samverkar med en rad organisationer och myndigheter kring olika projekt och arbeten i frågor som rör våld bland annat mäns våld mot kvinnor. Kvinnojouren i Umeå och Centrum mot våld är en viktig tillgång i detta arbete. För att minska berusningsdrickandet och misshandels i offentliga miljöer arbetar polisen i Umeå efter den så kallade Växjömodellen. Är personen under 18 år beslagtar polisen alkoholen direkt på plats och kontaktar omedelbart den unges föräldrar.

9.5 i säkra goda och socialt integrerade boende- och levnadsvillkor

Umeå kommun har antagit följande mål för bebyggelse och grönstruktur;

- Minst 50 % av nyttillkommande bebyggelse fram till år 2012 ska ske genom komplettering av befintlig bebyggelse och resterande del genom byggande i nyexploateringsområden.
- Senast år 2012 ska grönstrukturen vara utvecklad i befintlig bebyggelse genom tillskapande av nya grönområden och grönstråk eller utveckling av befintliga.

I Umeå kommuns översiktplan anges att i både nyexploateringsområdena och de större kompletteringsområdena bör bostadsutbudet innehålla en varierad lägenhetssammansättning och olika upplåtelseformer. Detta för att tillgodose olika befolkningsgruppers behov och främja den sociala integrationen.

Bra kollektivtrafik och trygga gång- och cykelvägar är viktiga faktorer för att göra bostadsområdet tillgängligt för alla. Umeå kommun gör olika satsningar för att gynna det sociala livet i bostadsområdena bland annat skapas ytor för spontandrott och mötesplatser.

Utbudet av platser i det offentliga rummet är viktigt. En ny grönplan håller på att tas fram för Umeå. Till skillnad från kommunens tidigare gröna vision fokuseras nu mer på de sociala värdena. Sociotopbegreppet har varit en utgångspunkt för arbetet, dvs att olika miljöer ger upphov/möjlighet till olika upplevelser och aktiviteter. Utbudet ska passa alla oavsett ålder, bakgrund, funktionsnedsättningar etc. Det är också viktigt att det skapas miljöer för olika intressen - alla ska kunna hitta sin mötesplats.

10. LOKALT OCH GLOBALT

Vi åtar oss att ta vårt globala ansvar för fred, rättvisa, jämlikhet, hållbar utveckling och klimatskydd. Vi kommer därför att arbeta för att:

10.1 utveckla och tillämpa ett strategiskt och integrerat arbetssätt för att begränsa klimatförändringen, och verkar för hållbar utsläppsnivå av växthusgaser

I kommunens "Energiprogram för hållbar utveckling" och miljömålet Begränsad klimatpåverkan finns mål och strategier

för att begränsa utsläppen av växthusgaser. Kommunens vision är att tillsammans skapa ett Umeå där energiförsörjning ska genomsyras av ett helhetstänkande och utgår från förnybara energikällor.

Umeå kommun har antagit följande mål;

- År 2012 ska det sammanlagda utsläppet av koldioxid från fossila bränslen ha minskat med 12 % jämfört med utsläppt mängd år 1990.
- År 2025 ska det sammanlagda utsläppet av koldioxid från fossila bränslen ha minskat med 50 % jämfört med utsläppt mängd år 1990.
- År 2012 ska användningen av eldningsolja ha minskat med 40 % jämfört med år 1990.

Umeå kommun har påbörjat arbetet med att ta fram en Åtgärdsplan för att reducera koldioxidutsläppen från kommunens egna verksamheter.

Det kommunägda bostadsbolaget AB Bostaden har tagit fram en miljöplan som ett steg mot aktivt deltagande i kommunens arbete med Aalborgåtagandena. Målet är att energianvändningen ska minska över tiden, och målsättningen är att energiförbrukningen har minskat med 20 procent till år 2016 jämfört med utsläppt mängd år 2007.

Umeå Energi AB, kommunens energibolag, är ett energi- och kommunikationsföretag med helhetssyn på miljöfrågor. Energibolagets stora satsning på fjärrvärme bidrar till en hållbar utveckling och hushållning av naturresurser.

10.2 låta politiken för klimatskydd genomsyra vår politik inom sådana områden som energi, transporter, upphandling, avfall, jord- och skogsbruk

Umeå har ett väl utbyggt fjärrvärmenät, som växer år från år. Utbyggnaden av ny fjärrvärme håller en hög takt; mellan 500-600 villor i befintliga villaområden har anslutits årligen de senaste fyra åren. Det är främst el och olja som byggs bort. Umeå är en expansiv stad vilket innebär att nya byggnader tillkommer som ansluts till fjärrvärmenätet. Värmen produceras med avfall, spillvärme och biobränsle. En mindre del olja ca 10 % finns kvar som spetslast och reserv men kommer i det närmaste att försvinna helt till senhösten 2008 då ett nytt bioeldat kraftvärmeverk tas i drift. Årliga värmeproduktionen uppgår till 1 TWh.

Däva kraftvärmeverk är ett gott exempel på hur ett effektivt energisystem skapas, där fjärrvärmesystemen används som värmesänka vid produktion av el. Detta ger ett utnyttjande av primärenergien som ligger på ca 90 %. Detta ska jämföras med den europeiska elproduktionen där endast ca 30 % av primärenergien utnyttjas. Resten kyls bort.

Umeå kommun kommer med stor sannolikhet att nå sitt mål att eliminera all oljeeldad uppvärmning i sina egna fastigheter till 2008. Kommuns fastighetsorganisation är energicertifierade och även kvalitets- och miljöcertifierade. Kommunen tillämpar också livslängdskalkyler på alla energinvesteringar som görs där också klimatpåverkande utsläpp är med i beslutsunderlaget.

Umeå kommun arbetar målmedvetet för att få en mera planerad lokalförsörjning genom att på årsbasis göra en kort och långsiktig lokalresursplan. Varje felplanerad kvadratmeter som byggs får stor ekonomisk- och klimatpåverkan under en 50-års period som den normalt finns kvar. Kommunen

upprättar också verktyg och anvisningar för att kunna styra marknaden att leverera det kommunen som beställare vill ha och följa upp att det som beställts verkligen levereras

Umeå kommun kommer under 2008 att ta ett helhetsgrepp kring energifrågorna i en omfattning som aldrig tidigare gjorts i kommunen. Kommunen förbereder en upphandling av ett EPC-projekt (Energi Performing Contact) vilket innebär att merparten av kommunens fastighetsbestånd kommer att energideklarerat och analyseras. Detta görs för att klara kommunens politiska målsättning men också för att klara av de åtagande som EU och statsmakterna ålagt det offentliga Sverige.

Umeå kommun deltar i projektet ”Hållbart resande” tillsammans med övriga kommuner inom Umeåregionen. Syftet med projektet är att främja hållbart resande för utvecklad mobilitet och tillgänglighet i Umeåregionen och att utveckla en organisation som stöd i det arbetet. Ett flertal både beprövade och nya, innovativa metoder och tekniker för att främja hållbart resande kommer att prövas och utvärderas. Inom ramen för projektet inrättas ett kontor för Hållbart resande med tre heltidsanställda som ska driva olika aktiviteter som bland annat trygga och effektiva samåkningsystem, bilpooler, gå och cykla till jobbet, informationskampanjer och kollektivtrafiksamordning.

10.3 höja medvetenheten om orsakerna till och de sannolika konsekvenserna av klimatklimatförändringen, och integrera förebyggande åtgärder i vår politik vad gäller klimat förändring

Umeå kommun arbetar på olika sätt för att höja medvetenheten bland kommunens anställda och medborgare. En av de viktigaste delarna i detta arbete är att tidigt få med hållbarhets-frågorna i skolan. Målsättningen är att senast 2010 ska samtliga skolor och förskolor i Umeå kommun ha anmälts till utmärkelsen ”Skola för hållbar utveckling”.

Umeå kommun i samarbete med Umeå universitet inbjuder medborgarna till Vetenskapsluncher, där olika forskare vid Umeå universitet talar kring olika teman som berör hållbar utveckling, bland annat klimatfrågan.

Umeå Energi AB informerar om klimatfrågorna på sin hemsida.

10.4 minska vår inverkan på den globala miljön och främja principen om miljö rättvisa

Umeå kommunfullmäktige har beslutat att kommunen ska arbeta för att bli Fairtrade City. Detta är ett sätt för kommunen att aktivt arbeta med mänskliga rättigheter i sin upphandling och samarbeta med representanter från andra delar av samhället kring etisk konsumtion.

10.5 stärka det internationella samarbetet mellan städer och samhällen och utveckla lokala lösningar på globala problem i partnerskap mellan kommuner, lokalsamhällen och berörda intressenter

Umeå kommun har ett brett internationellt kontaktnät. Umeå kommun har formella vänortsavtal med Saskatoon, Würzburg, Vasa, Harstad, Helsingör och Petrozavodsk.

Umeå kommun är medlem i Union of Baltic Cities (UBC) som är en medlemsorganisation med över 100 städer i Östersjöregionen som medlemmar. UBC arbetar bland annat inom områdena miljö, hälsa, sociala frågor, utbildning och jämställdhet. UBC

stödjer utvecklingen i sina medlemsstäder genom olika utvecklingsprojekt.

Allt eftersom klimatfrågan har hamnat högt på samtliga länders dagordningar så har Umeå Energis kunskaper inom biobaserad kraftvärme, fjärrvärme och avfallsförbränning blivit mer och mer internationellt eftertraktade. Staden Petrozavodsk i ryska Karelen är en av de städer som sökt samarbete med Umeå Energi där en förstudie här utförts rörande ett nytt kraftvärmeverk med avfall som bränsle. Även Kina är intresserat och samarbete är under uppbyggnad. Exempel på övriga länder som har visat intresse är Chile, Iran och Förenade Arabemiraten (Dubai).

Umeå kommun är medlem i Nordic city network. Ett nätverk för större och medelstora städer med tydlig kunskapsprofil.

Quality Cities – Europeiskt kvalitetsnätverk är ett nätverk mellan kommuner i Europa. Tanken är att städer som arbetar målmedvetet med kvalitetsutveckling ska lära av varandra. Umeå är den första svenska kommunen som tar plats i det europeiska kvalitetsnätverket Quality Cities. Medlemskapet är en följd av att Umeå utsågs till Sveriges kvalitetskommun 2005-2007. Nätverket som består idag av 12 kommuner är än så länge ganska litet, men det kommer att växa under kommande år. Umeå har valts till vice ordförande i kvalitetsnätverket.

Confidence är ett EU-finansierat projekt som syftar till att möta den åldrande befolkningen, genom att utveckla trygghets-system för att äldre ska kunna bo hemma längre. Projektet drivs i partnerskap med Spanien, Finland, Tyskland, Slovenien, Italien, Frankrike och Grekland.

Umeå kommun är en av fem svenska städer som ingår i projektet Tusenet, ett fyra år långt SIDA-finansierat projekt som leds av Sveriges kommuner och landsting (SKL) och UMT, den turkiska motsvarigheten till SKL. Projektets syfte är att hjälpa Turkiet att stärka den kommunala nivån, eftersom det är ett av de områden som EU påpekat bör ses över inför Turkiets ansökan om inträde i EU. I Sverige arbetar förutom Umeå även Stockholms stad, Kalmar, Karlstad och Malmö kommuner i projektet. Projektet är uppdelat i olika områden och Umeås områden är ekonomi och personal. Varje svensk kommun har ett antal kommuner knutna till sig. Umeå kommun samarbetar med tre kommuner från Bursa, en kommun från Eskisehir samt en kommun i Ankara. Bursa och Eskisehir ligger söder om Marmarasjön.

Umeå kommun har ett Folkhälsoprojekt inom områdena TBC, Droger och HIV/AIDS tillsammans med Republiken Karelen, Petrozavodsk stad och Landstinget och Länsstyrelsen i Västerbotten. Konferenser har hållits i Petrozavodsk och Umeå och nätverk av specialister inom områdena har byggts upp.

Umeå kommuns skolor har stort utbyte med ett stort antal länder för att utbyta erfarenheter och bygga upp nätverk inom olika områden bland annat miljöområdet.

Umeå kommun är medlem i Bio Fuel Region för att öka kunskapen om och stärka positiva attityder till biodrivmedel och dessas effekt på klimatklimatförändringarna. Umeå universitet har goda förutsättningar att leda forskningen inom alternativa drivmedel.

Umeå kommun

Besöksadress Stadshuset, Skolgatan 31 A

Postadress SE-901 84 Umeå

Telefon +46 (0)90 16 10 00

Fax +46 (0)90 16 32 08

E-post umea.kommun@umea.se

 www.umea.se

